

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»
Кафедра іноземних мов

Інститут вищої освіти НАПН України
Київський університет імені Бориса Грінченка
Донбаський державний педагогічний університет
Українська асоціація когнітивної лінгвістики і поетики
Всеукраїнська асоціація з мовного тестування та оцінювання

ЯКІСНА МОВНА ОСВІТА
У СУЧАСНОМУ ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ:
ТЕНДЕНЦІЇ, ВИКЛИКИ, ПЕРСПЕКТИВИ

*Матеріали I Всеукраїнської
науково-практичної конференції
(Суми, 23–24 листопада 2017 року)*

Суми
Сумський державний університет
2017

Підводячи підсумок, можна з впевненістю сказати, що подкаст є потужним освітнім інструментом, який дозволяє вирішувати комплексні завдання іншомовної підготовки студентів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бецько О. С. Дидактичні та методичні засади інтеграції подкастів в процес навчання іноземної мови у вищій школі [Електронний ресурс] / О. С. 1. Бецько // Національний технічний університет України «КПІ». – 2012. – Режим доступу до ресурсу: <http://confesp.fl.kpi.ua/ru/node/1074>.
2. Лазицкая Е. Д. Методика работы с подкастами при организации внеаудиторной деятельности студентов [Електронний ресурс] / Е. Д. Лазицкая, О. А. Колмакова // Вестник Иркутского государственного технического университета. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: <https://cyberleninka.ru/article/n/metodika-raboty-s-podkastami-pri-organizatsii-vneaudиторnoy-deyatelnosti-studentov>.
3. Millin S. Using podcasts to develop listening skills [Електронний ресурс] / Millin. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.teachingenglish.org.uk/blogs/sandymillin/using-podcasts-develop-listening-skills>.

Бедько І. В.

*Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана*

ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ У НАВЧАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Щоб освоїти нову мову, необхідно усвідомлювати, що носій чужоземної мови є й носієм чужої культури, необхідно навчитися спілкуватися з ним у форматі його культури, а саме, опанувати міжкультурну комунікацію. Міжкультурна комунікація – це процес вербального і невербального спілкування між носіями різних мов і культур. Крім того, комунікація – це також спосіб, за допомогою якого люди вибудовують відносини та розуміють почуття та думки інших [4].

Питання міжкультурної комунікації викликає науковий інтерес вітчизняних (Ф. Бацевич, Л. Мацько, О. Селіванова, Н. Бідюк та ін.) й

зарубіжних учених (І. Абакумова, А. Асмолов Б. Вульфів, В. Золотухін, Е. Пассов та ін.). Серед педагогічних аспектів міжкультурної комунікації більше досліджені проблеми діалогу культур у процесі навчання іноземних мов (Є. Верещагін, В. Костомаров, С. Тер-Мінасова, Г. Томахін, В. Фурманова, І. Халєєва та ін.). Е. Верещагін і В. Костомаров в своїй книзі «Мова і культура» визначають міжкультурну комунікацію як «адекватне взаєморозуміння двох учасників комунікативного акту, що є приналежними до різних національних культур» [1, 26].

Головним у спілкуванні людей є їх прагнення розуміти один одного. Кожна культура формується відповідно до своїх базових ознак, однією з яких є мова. Мова – це не тільки система знаків, але й історично кристалізована форма культури народу, що завжди допомагала людям знайти взаєморозуміння як у виробничих видах діяльності, так і в духовному спілкуванні. Спілкуючись, люди роблять безпомилковий вибір в напрямку досягнення своєї мети, комунікативних завдань.

Українська мова складалась протягом багатьох століть. Її словник й граматична будова сформувалися не відразу. Словник поступово залучав нові лексичні одиниці, поява яких диктувалась потребами суспільного розвитку. Граматична будова поступово пристосовувалась до більш точної й тонкої передачі думки слідом за розвитком суспільного й наукового мислення. Отже, потреби культурного розвитку стали двигуном розвитку мови, і мова відбила й зберегла історію культурного життя нації, зокрема, ті її етапи, які вже пішли в минуле. Завдяки цьому мова є для народу унікальним засобом збереження національної самобутності. У такий спосіб, культура мови є важливою частиною національної культури в цілому. Саме тому питання про культуру мови у викладанні української мови як іноземної є досить актуальним, а в цей час він набуває все більшого значення. Культура мови - це сформована протягом тривалого розвитку суспільства, яка визначає можливість і правила вживання мовних засобів в конкретній ситуації відповідно до поставлених завдань. Навчання української мови іноземцям передбачає, що іноземні слухачі набувають здатності користуватися цією мовою в контекстах і ситуаціях, типових для повсякденної комунікації того народу, мову якого вони вивчають. Протягом навчання української мови перед викладачем стоять два завдання: з однієї сторони, навчити іноземних студентів правильної вимови, інтонації, вживання слів і форм, побудови речень і словосполучень,

дотримання норм мови, домогтися автоматизму в правильному вживанні мовленнєвих одиниць, що особливо важливо на початковому етапі навчання; з іншої сторони, навчити побудови письмових та усних текстів, використання мовленнєвих засобів щодо стилістичного й лінгвокраїнознавчого статусу української мови, мовленнєвої поведінки носіїв сучасної літературної мови. Ці два завдання взаємопов'язані, оскільки іноземці не тільки отримують знання, а й набувають навички комунікативної діяльності українською мовою. Мовна компетенція припускає володіння на достатньому рівні культурою нерідної мови. Іноземні учні мають не тільки вивчити мову, а й долучитися до національних цінностей країни, де навчаються, зрозуміти основні особливості національного характеру, сприйняття світу представників мови, що вивчається.

Вивчаючи українську мову, іноземні громадяни знайомляться з життям нашої країни, кращими досягненнями в галузі літератури, мистецтва, науки і техніки, з інтелектуальною й емоційною насиченістю мовного життя суспільства. Для іноземних студентів українська мова є в першу чергу засобом спілкування, тобто виконує свою комунікативну функцію. А як відомо, «... в будь-якій комунікації, навіть якщо вона зводиться до найелементарніших тверджень або заперечень як «так» та «ні», вже міститься шматочок думки, почуття і культури народу. Комунікація й інформація нероздільні»[6,147]. Навчання іноземних студентів української мови передбачає, що слухачі отримають здатність користуватися цією мовою в ситуаціях, типових для повсякденної мовленнєвої комунікації, тому, навчаючи мови, необхідно навчати їх культури мовлення. Вимоги до культури мовлення іноземних учнів мають бути досить високими і диференційованими в залежності від етапу навчання.

Під час засвоєння української мови іноземні студенти користуються вміннями і навичками, виробленими на базі рідної мови, тому необхідно звертати увагу на характер взаємозв'язків рідної й української мови.

Людина, як правило, формується тією культурою, в якій вона росте й формується як мовна особистість. В рамках власної культури в іноземних студентів складається своє бачення світу, способу життя, менталітету тощо як єдино прийнятного. Коли вони вступають в комунікацію з носіями іншої культури, то починають усвідомлювати, що існують й інші способи мовленнєвого виразу думок, форм

переживання, поведінки, що не узгоджуються із звичними для нього, тому сприймаються як незрозумілі й дивні.

Очевидно, що іноземцю потрібно добре знати культуру українського народу, щоб користуватися українською мовою як засобом спілкування. Вступаючи в комунікацію з представниками мови що вивчається, зокрема, з українцями, іноземні слухачі мусять володіти системою правил мовленнєвої поведінки, мовленнєвим етикетом, який є невід'ємною частиною культурного спілкування. Володіння мовленнєвим етикетом викликає довіру і повагу, дозволяє відчувати себе впевнено і невимушено. Іноземні студенти мають «не просто розуміти мовний вислів, вони мають осмислити, що хоче висловити його партнер по комунікації, яку інформацію той хоче повідомити, сенс висловленого»[5,81].

Викладачеві української мови як іноземної слід усвідомлювати, що в іноземних студентів уже сформовані уявлення про свій народ й інші народи. Тому важливо навчити їх бачити відмінності між культурами, вловлювати особливості української культури, долати стереотипи.

В умовах сучасного навчання, коли в одній навчальній групі навчаються представники різних країн, що володіють специфічними особливостями національного характеру і мислення, питання про міжкультурну комунікацію набуває особливого значення. Зважаючи на це, викладачеві необхідно вчити повазі до унікальності кожної культури, толерантності до незвичної поведінки студентів з інших країн. Необхідно виробити загальні норми взаємодії, враховуючи традиції та особливості культури країни. Культурне розмаїття передбачає міжкультурне взаємне збагачення. Зменшення міжкультурної дистанції, виховання готовності адаптуватися до іншої поведінки представників іншого народу створить можливість формування оптимальної стратегії співпраці на занятті. Оволодіти міжкультурними знаннями допоможуть іноземцям лінгвокраєзнавчі та культурологічні коментарі, словники, тексти, аудіовізуальні засоби тощо. Що більше знань про іншу культуру, то менша вірогідність появи комунікативних невдач в спілкуванні з носіями мови в майбутньому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Верещагин Е. М. Язык и культура / Е. М. Верещагин, В. Г. Костомаров. – М., 1990. – 250 с.

2. Миронова И. А. Формирование межкультурной компетентности студентов в процессе обучения профессионально-ориентированному общению / Инна Александровна Миронова. — СПб., 2008. — 218с.
3. М'язова І. Ю. Особливості тлумачення поняття “міжкультурна комунікація” / І. Ю. М'язова // Філософські проблеми гуманітарних наук. — 2006. — № 8. — С. 108–113.
4. Плужник И. Л. Формирование межкультурной коммуникативной компетенции студентов гуманитарного профиля в процессе профессиональной подготовки / И. Л. Плужник. — Тюмень, 2003. — 46 с.
5. Психология и культура / Под ред. Д. Мацумото. — СПб.: Питер, 2003. — 718 с.
6. Сорокин Ю. А. Введение в этнопсихолінгвістику / Ю. А. Сорокин. — Ульяновск, 1998. — 168с.
7. Тер-Минасова. Язык и межкультурная коммуникация. / С. Г. Тер-Минасова. — М.: Слово/Slovo, 2008. — 264 с.
8. Фурманова В. П. Межкультурная коммуникация и лингвокультуроведение в теории и практике обучения иностранным языкам / В. П. Фурманова. — М., 1995. — 189с.

Біденко Л.В.

Сумський державний університет

РОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ПОСІБНИКІВ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ

Інтернаціоналізація сучасної освіти призводить до розширення такого напрямку міжнародної діяльності, як навчання іноземних студентів. За короткий проміжок часу перед викладачем російської мови стоїть складне завдання сформулювати у студентів мовні навички та вміння в різних видах мовленнєвої діяльності.

Спостереження за навчальним процесом на просунутому етапі та власний досвід викладання російської мови у медичному інституті дозволив зробити висновки, що студенти, які пройшли навчання на підготовчому етапі, недостатньо володіють уміннями будувати монологічні та діалогічні висловлювання, самостійно продукувати зв'язні, логічні вислови відповідно до запропонованої теми і